

Tijger, tijger

Margaux Fragoso
Tijger, tijger

Vertaald door Anne Jongeling

2011

DE BEZIGE BIJ
AMSTERDAM

Copyright © 2011 Margaux Fragoso
Published by arrangement with Farrar,
Straus and Giroux, LLC, New York
Copyright Nederlandse vertaling © 2011 Anne Jongeling
Oorspronkelijke titel *Tiger, tiger*
Oorspronkelijke uitgever Farrar, Straus and Giroux, New York
Omslagontwerp Studio Jan de Boer
Omslagillustratie Abby Kagan
Foto auteur Sara Essex
Vormgeving binnenwerk CeevanWee, Amsterdam
Druk Koninklijke Wöhrmann, Zutphen
ISBN 978 90 234 5962 0
NUR 302
www.debezigebij.nl

Voor Edvige Giunta, die het zaadje liet ontkiemen
Voor John Vernon, die zo geduldig heeft geoogst

Tijger! Tijger! vlammevuur
In het bos van 't nachtljk uur
Welk onsterflijk oog of wie
Ontwierp uw wilde symmetrie?

– William Blake, 'De tijger' (vertaling Erik Bindervoet)

'Zeg mij, o Heer, waarom liet u uw pupil zo lang alleen
dat zij haar weg naar mij kon vinden?'

– Toni Morrison, *Het blauwste oog*

Inhoud

Proloog 11

Deel 1

1. 'Mag ik met je spelen?' 21
2. Het huis van twee verdiepingen 32
3. Een slechte gewoonte 41
4. Wilden 53
5. Hoger, hoger 64
6. 'Acht jaar is de mooiste leeftijd voor een meisje' 71
7. Karen, mijn zusje, mijn zusje 94
8. 'Alleen als je zelf ook wilt' 111
9. 'Er is niets verkeerd aan om van je te houden' 119
10. 'Er is iets goed mis met die man' 132
11. Cirkel, cirkel met een punt 149
12. De gebloemde nachtpop 160
13. Ons geheimpje 175

Deel 2

14. De hereniging 185
15. De bruidsschat 205

16. Cathy en Paul 223
17. Red me 233
18. Nina 245
19. De waterval 264
20. 'Duivelse machten' 277
21. Knappe meisjes 288
22. De bruiloft 295
23. De bekentenis 307
24. De onbekende in de spiegel 315
25. Van school af 332
26. De vrouw in de boom 350
27. Het contract 359
28. De tijgersprong 364

Deel 3

29. Rivalen 379
30. De lening 383
31. De erfenis 393

Nawoord 409
Dankbetuiging 413

Proloog

Ik ben met dit boek begonnen in de zomer na het overlijden van Peter Curran, de man die ik op mijn zevende leerde kennen en met wie ik vijftien jaar een relatie had, totdat hij op zijn zesenzestigste zelfmoord pleegde.

Met het opschrijven van mijn levensverhaal hoopte ik inzicht te krijgen in wat er is gebeurd. Ook als ik niet aan het boek werkte en het op een plank in mijn kast lag, voelde ik hoe het bij me leefde op de momenten dat de wanhoop toesloeg, zoals klokslag twee uur 's middags, wat het tijdstip was waarop hij me altijd kwam ophalen voor een autoritje; dezelfde wanhoop om vijf uur in de namiddag omdat ik hem dan voorlas, met mijn hoofd op zijn borst; om zeven uur 's avonds als hij me vasthield en me over mijn buik wreef; en alweer die wanhoop om negen uur als we ons avondritje maakten, dat begon bij Boulevard East in Weehawken, daarna over River Road en dan verder naar beneden naar de Royal Cliffs Diner, waar ik voor hem altijd een kopje koffie bestelde met precies zeven suikerklontjes en een heleboel melk, broodpudding met slagroom en rozijnen of rijstpudding als hij een keer iets anders wilde. Daarna reden we (met de Granada, de Escort of de zwarte Mazda) weer terug over River Road, naar Boulevard East met de kapitale huizen in victoriaanse, neovictoriaanse en neogotische stijl, we starden naar de overkant van de Hudson-rivier met de verlichte

wolkenkrabbers die flonkerden als duizenden spiegels, en waar we soms de auto aan de kant zetten om naar de onweersbuien te kijken.

In een van zijn zelfmoordbriefjes aan mij stelde hij voor om de memoires van ons gezamenlijke leven vast te leggen in een boek, wat ironisch is. Ons wereldje bestond slechts bij de gratie van opperste geheimhouding; als je onze leugens en codes en blikken en symbolen en toevluchtsoorden wegnam, dan vaagde je alles weg; en als je dat op mijn twintigste of vijftiende of twaalfde had gedaan, had ik mezelf misschien wel van kant gemaakt en had je nooit iets geweten van dat piepkleine eilandje dat uit geheimen en leugens en codes en blikken en symbolen en toevluchtsoorden bestond. Al die geheimen tezamen vormden een looper, en als je een slotenmaker vraagt of er een looper bestaat die alle sloten van de wereld kan openen, dan zal hij nee zeggen, maar dat je wel een sleutel kunt maken waarmee je alle sloten in één enkel gebouw open krijgt. Je kunt de sloten van tevoren zo ontwerpen dat de groeven met die ene desbetreffende sleutel overeenkomen, maar het is onmogelijk een sleutel te maken die op alle reeds bestaande sloten past. Peter wist dit, omdat hij ooit een looper voor een ziekenhuis heeft moeten maken: hij had zich het vak van slotenmaker eigen gemaakt toen hij als nachtwacht in bibliotheken werkte en wist zich later in de branche naar binnen te bluffen.

Probeer je eens een meisje van een jaar of zeven voor te stellen dat tuk is op rode toverballen uit een toverballenautomaat waar ze altijd de groene en de blauwe in laat zitten; een kind met klittenband op haar gymschoenen, geen veters; een kind dat in winkelcentrum Pathmark stevig haar knieën om metalen pony's klemt waarop je voor een kwartje even kan hobbelen; een kind dat de jokers in een kaartspel doodeng vindt en erop staat dat ze voor elk spelletje uit de stok

worden gehaald; een kind dat bang is voor haar vader en dat niet van puzzels houdt (saai!); een kind dat van honden en konijnen en leguanen en Italiaans ijs houdt; een kind dat graag achter op de motor zit want welk ander kind van zeven heeft die mazzel; een kind dat nooit naar huis wil (echt nooit) omdat Peters huis op een dierentuin lijkt, maar bovenal omdat je met Peter lol kan trappen, Peter is precies zoals zij maar dan groter en hij kan dingen die zij niet kan.

Misschien wist hij wel dat de cellen in het menselijk lichaam zichzelf elke zeven jaar vernieuwen, en dat er na elke cyclus uit die oude klont van minuscule deeltjes een nieuwe persoon verrijst. Laten we het zo stellen dat deze man, die Peter, in de daaropvolgende zeven jaren de muterende cellen van dat kind herprogrammeerde. Dat hij heel slim registreerde welke weggetjes bij haar naar verrukkingen leidden en welke makkelijk traceerbare sporen naar haar verlangens: dat ze gek was op roomijs, en liefst als een jongetje zonder t-shirtje rondliep, hoeveel ze ervan hield als de hond met zijn zachte roze tong aan haar gezicht likte en hoe graag ze konijnen aan sappig jong groen zag knabbelen. Later leerde hij net zo ijverig de songteksten van Madonna uit zijn hoofd en nog later de namen van twintig songs van Nirvana.

Vier maanden na Peters dood interviewde ik een reclaseringsambtenaar toen ik de hoofdartikelen schreef voor ons universiteitsblad. We zaten met een kopje kamillethee bij haar thuis, een studio in de wijk Journal Square in het centrum van New Jersey. Ik vertelde dat ik een boek aan het schrijven was. Ze wilde weten wat voor boek, en ik zei dat het over een pedofiel ging en dat dit nog maar een ruwe versie was die nog flink geredigeerd moest worden. Ik vroeg of ze via haar werk met pedofielen in aanraking was gekomen.

‘Met pedofielen? Jazeker. Het zijn de aardigste mensen van alle gedetineerden.’

‘Aardig?’

‘Jawel. Aardig, beleefd, je hebt nooit problemen met ze. Ze spreken je altijd aan met “u” en het is steeds mevrouw voor en mevrouw na.’

Ze praatte er zo onbevangen over dat ik werd aangemoedigd erop in te gaan. ‘Ik heb ergens gelezen dat pedofielen hun daden goedpraten door zichzelf voor te houden dat het van twee kanten komt, zelfs als ze druk uitoefenen.’ Dit gegeven had ik uit mijn studieboek voor psychologische aberraties en het had me geschokt omdat het zo perfect overeenkwam met Peters manier van denken. Mijn volgende inzicht daarentegen kwam niet uit een boek, al zei ik tegen mezelf van wel: ‘Ik heb ook gelezen dat omgang met pedofielen net zoiets is als de roes die je van drugs krijgt. Een meisje beweerde dat pedofielen in een gefantaseerde realiteit leven en dat alles door die fantasie wordt aangestoken. Alsof het zelf nog kinderen zijn, behalve dat zij de kennis hebben die kinderen niet hebben. Hun verbeeldingskracht ontstijgt die van kinderen en ze weten een werkelijkheid te creëren waar kleine kinderen niet eens van kunnen dromen. Ze hebben het vermogen de belevingswereld van een kind... extatisch te maken. En als het eenmaal voorbij is, dan is het voor de kinderen met een dergelijke ervaring alsof ze van de heroïne moeten afkicken; dat proces neemt jaren in beslag en al die tijd hebben ze de drang om dat gevoel weer opnieuw te kunnen beleven. Een ander meisje zei dat het was alsof de aarde verschroeid was en er nooit meer gras op zou kunnen groeien. De grond ziet er zwartgeblakerd en kaal uit maar daaronder woekert nog altijd het vuur.’

‘Wat sneu,’ zei Olivia en ze keek erbij alsof ze het meende.

Na een ongemakkelijke stilte veranderden we van onderwerp en praatten over andere soorten gedetineerden en hoe het was om in een gevangenis te werken. Tijdens ons gesprek

voelde ik me onpasselijk worden, alsof deze omgeving met de warme keuken die ik eerst zo behaaglijk had gevonden, bedreigend werd. Mijn zintuigen stonden altijd op scherp als gevolg van jarenlang marginaal contact met een wereld buiten die ene die ik met Peter had gedeeld.

Die dag in Olivia's keuken kreeg ik het gevoel dat in mijn binnenste een alarm werd ingeschakeld, alsof de wereld om me heen op zijn achterste poten was gaan staan en me toebrulde.

Union City in New Jersey, waar ik ben opgegroeid, is naar verluidt de dichtstbevolkte stad van de vs. Dat vat je niet meteen als je alleen afgaat op de beschrijving van de oudbakken, dik beboterde kadetjes, de papieren espressobekertjes maat poppenservies of de lange zoete broodstengels, net zoals je Manhattan niet snapt als je alleen iets weet van dat ene kebabkraampje bij Port Authority of van boekwinkel Strand met zijn zevenentwintig kilometer boekenplank of van de skateboarders in Washington Square Park. Probeer je eens de duiven voor de geest te halen, de bars en de nightclubs (gespeld niteclubs), de capuchonjongeren met hun laaghangende broeken waar hun boxershorts bovenuit komen, de auto's die bumper aan bumper staan geparkeerd en de soms absurd nauwe steegjes waar de zijspiegel van je auto nogal eens wordt meegenomen door een langrijdende bestelwagen. Je hebt mannen in alle leeftijdscategorieën die sissen naar elk meisje van boven de twaalf, fruitkramen met goedkope papaja's, mango's en avocado's (mijn vader was een absolute avocadoliefhebber en beweerde bij hoog en bij laag dat ze het eeuwige leven gaven), en de zwart verkleurde, diep ingesleten kauwgumresten in de trottoirs van gebarsten cement. Het is niet ongewoon om kinderen te horen zingen: 'Trap niet op de scheuren, dan gaat je moeder zeuren!' en ik,

al net zo bijgelovig als mijn vader, lette altijd goed op waar ik mijn voeten neerzette, al was dat heel moeilijk want het cement was echt vergeven van de zigzaggende breuklijnen, als de nerfjes in een opengevouwen landkaart die ergens heel lang opgefrommeld heeft gelegen. Ik vermeed ook net zo zorgvuldig op mijn eigen schaduw te gaan staan omdat ik anders bang was mijn ziel te vertrappen.

Als je in de buurt komt van de pluimveemarkt Polleria Jorge op Forty-second Street, tussen New York Avenue en Bergenline, knijp dan gauw je neus dicht tegen de stank. En steek je over bij Panda Shoes, die daar al zit zo lang als ik me kan heugen, dan kom je bij El Pollo Supremo: de milde geuren van gebraden kip, pruttelende yuca, zwarte rijst met zwarte bonen en gefrituurde banaan verwelkomen je als de elixers van de Atlantische Oceaan. We gingen daar altijd eten, Peter en ik, en op een keer zat hij, gedurende de twee jaar dat mijn ouders ons gescheiden hielden, tijdens een regenachtige Halloween in zijn eentje in een eethoek acht uur lang door de natgeregende ramen te turen in de hoop een glimp van mij en mijn moeder op te vangen op onze *trick-or-treat*-ronde.

Ik bewaar nog steeds twaalf ingebonden boekwerken van brieven met datum die altijd begonnen met 'Dierbare prinses'. Peter gebruikte een 'x' voor kusjes en een 'o' voor knuffels. Hij zette er altijd IDVAJEZAVJH bij, een afkorting van 'ik denk vaak aan je en zal altijd van je houden'. Ik heb zeven videobanden, ook alle met datum, met titels als *Margaux op rolschaatsen*, *Margaux met Paws de hond*, *Margaux achter op de motor*, *zwaaiend*.

Peter bekeek de tapes elke dag, tot aan de dag van zijn dood: Margaux die met Paws in het zand loopt te ravotten; Margaux die vanuit een hoge boomtak zwaait; Margaux die

een kushandje werpt. Niemand kijkt nu nog naar Margaux. Zelfs Margaux verveelt zich bij de aanblik van Margaux met haarband, Margaux in afgeknipte spijkerbroek, Margaux met nat haar, Margaux bij de hemelboom waar altijd de witte hangmat aan hing.

Ik was Peters religie. Niemand anders raakt in vervoering van de twintig albums met foto's van mij alleen, of van mij met Paws, of van mij met Karen, of van mij met mijn moeder. In de houten doos die ik in de tweede klas van de middelbare school maakte, voor het vak Technische Vaardigheden, zitten een paar losse foto's en die zijn net zomin interessant. De twee vervlochten haarlokjes, de een bruin en de ander zilvergrijs, zijn gelamineerd zodat ze nooit zullen vergaan. Een album met herfstbladeren, met de namen van de bomen waar ze vanaf komen eronder: suikeresdoorn, rode eik, amberboom. Mijn toverstokje met glitters, mijn kleine viltmuisje dat Peter tijdens een ruzie een keer had weggegooid maar later weer uit de vuilnisbak viste, de roestvrijstalen loper die we een keer bij de werf vonden; mijn zilveren armbanden en het enorme kruis van klatergoud dat ik in de West Village cadeau kreeg, de strakke zwarte legging (die hij mijn Madonna-broek noemde), het zwartfluwelen halslint met het zilveren hartje, mijn rode catsuit afgezet met kant en de lakleren motorbroek – meisjesmodel – die hij voor me had gekocht, een boek met wiccaspreuken, de cassettebandjes met Nirvana, Hole en Veruca Salt voor in de auto, piratenvideo's met Nirvana (ook uit de West Village), audiotapes van onze vier boeken (met verschillende stemmen voor elk personage), een houten talisman van een fee die in een glazen bol kijkt, ook van Peter gekregen. Dit zat allemaal in een zwarte doos met een kapot slotje die aan het voeteneinde van zijn bed stond.

Peter, aan het eind van je leven kon je nog maar een paar straten lopen en je kon niet meer op je motor rijden. Je liep dat kleine stukje naar het randje van een klif in Palisades Park om daar te springen. Je viel bijna tachtig meter naar beneden, althans, dat is wat er in het politierapport staat. Je hebt een envelop in mijn postbus gestopt met tien zelfmoordbrieven en diverse gesigioneerde verklaringen op gelinieerd papier waarin je je auto aan mij nalaat. Je hebt een plattegrond getekend zodat ik je zwarte Mazda kon vinden en geen wegsleep- en stallingkosten hoefde te betalen. Je hebt er een kopie bij gedaan van het autosleuteltje, het origineel zat in het contact van de Mazda. Ik was tweeëntwintig en jij was zesenzestig.

DEEL EEN

I

'Mag ik met je spelen?'

1985. Het was lente, en als er een harde wind opstak waaide de kersenbloesem uit de bomen. De lelies en asters stonden volop in bloei, en ik rook de zoete, bedwelmende geur van kamperfoelie die door de windvlagen werd meegevoerd, samen met die net losgekomen fladderende roze en witte kersenbloesem en de zilverwitte pluisjes van de paardenbloem. Het was het seizoen van de geeljasjes, die slome wespen die altijd bij afvalbakken en lege frisdrankflessen rondhangen. Toen ik drie was, ben ik een keer door zo'n wesp in het puntje van mijn neus gestoken waarna die meteen opzwol tot twee keer zijn normale grootte; sindsdien had mijn moeder een grondige hekel aan die beesten.

'Donder op!' riep ze, en maaide met haar hand naar de wespen die onaangekondigd waren gekomen, op het grasveld van Liberty State Park, waar we zaten te picknicken met vrienden van mijn ouders, Maria, Pedro en hun zoon Jeff.

Papa deed een beetje Pepsi op het uiteinde van zijn plastic rietje en zette het rechtop op ons groen met rode strandlaken. De wespen vlogen er meteen op af en papa grinnikte.

'Kijk, ik pak zulke problemen pragmatisch aan. Ze houden van zoet, dus zolang daar cola op zit, blijven ze bij dat rietje. Toch, Keesy?'

Papa was me Kissy gaan noemen (hij sprak het uit met een

Spaans accent, als ‘Keesy’). Hij had me als peuter geleerd om hem een nachtkusje te geven en gedurende enige tijd gaf ik alles een kusje: al mijn poppen en knuffelbeesten, zelfs mijn eigen spiegelbeeld. Alleen als papa blij was, noemde hij me Keesy, en soms ook Baby Bow. Als hij boos was, gebruikte hij geen koosnaampjes; dan sprak hij over me in de derde persoon enkelvoud. Papa noemde me zelden bij mijn eigen voornaam, Margaux (spreek uit als Margo), al had hij die zelf voor me bedacht omdat hij ooit een vintage Franse wijn uit 1976 had gedronken die Château Margaux heette. Nooit noemde hij mijn moeder Cassie, hij gaf haar nooit een kus en sloeg nooit zijn armen om haar heen. Ik dacht dat dat normaal was, totdat ik andere ouders zag die elkaar wel kusten, zoals die van Jeff, en eerlijk gezegd vond ik dat maar raar.

Maria was mijn moeders beste vriendin en soms paste ze op me. Jeff was toen zeven, een jaar ouder dan ik. Als ik bij Jeff thuis was, spraken we af dat als hij Sprookjes mee speelde, ik op mijn beurt medeed aan G.I. Joe en Transformers. Ik was dat oorlogsgedoe altijd snel zat en Jeff haatte de wolf en de zeven geitjes omdat er geen speelgoed aan te pas kwam: onze vriendschap hield stand dankzij goede afspraken.

Mama en Maria praatten over dingen waar moeders altijd over praten: dat vitamine c goed voor je is, over dat kind dat was ontvoerd op Orchard Beach, het jongetje dat pas was omgekomen tijdens een ritje in de achtbaan. ‘Wat zonde,’ zei mijn moeder dan, en ‘Gods wegen zijn ondoorgrondelijk’. Mijn moeder hield in haar notitieblokje met spiraalrug onder andere bij welke rampen er allemaal op radio en tv voorbijkwamen. Op die manier had ze altijd iets belangrijks te vertellen als zij haar vrienden belde of bij ze op bezoek ging. Ze noemde dat notitieblokje haar Feitenboek.

Papa had een hekel aan dat Feitenboek. Als mijn moeder ziek was, begon ze altijd over kinderen die de hongerdood stierven en meer van dat soort gruwelijke onrecht in de wereld. Ze draaide thuis altijd *Sunshine*, de elpee met de kronieken van een jonge vrouw die terminale botkanker had en een laatste vaarwel had opgenomen voor haar echtgenoot en dochter. Mama vond dat heel romantisch.

Ik hoorde Maria zeggen dat ik meer kip en yuca zou moeten eten, en mijn moeder schreef dat dan op in haar Feitenboek. Ze kwamen er niet uit waar je het meest van aankwam: kip of rundvlees. Papa gaf Pedro een por in zijn ribben en zei: ‘Wat weten die vrouwen nou? Ik weet er veel meer van. Geef meisjes niet te veel vlees want dan komen al die hormonen in hun systeem. Zwarte bonen met rijst, fruit en pasta: dat is het beste. Je wilt niet dat je kind te mager is, anders denken mensen dat je ze te weinig geeft. Maar je wilt ook niet dat zo’n jong meisje er ouder uitziet dan ze is, dus geef je ze niet te veel biefstuk of varkensvlees. Zeevruchten – prima. Jongens daarentegen moeten sterk worden. Zonen moet je vaak varkensvlees te eten geven. Misschien geef jij je kroost een beetje te veel koteletjes.’ Papa glimlachte. Hij had het talent om mensen te beledigen zonder dat ze het hem kwalijk namen. ‘Zelf eet ik heel vaak salades. En ook pistachenoten en soms een papaja. Vitamine A. Ik zeg niet dat je zoon te dik is. Ik bedoel alleen maar dat hij wel een paar pondjes mag afvallen, ik hoop niet dat je dat verkeerd opvat. Ik zeg mijn vrienden altijd de waarheid. Maar hij is een sterk joch, een gezonde, mooie jongen!’

Jeff leunde naar voren en fluisterde in mijn oor: ‘Mager kippetje met je sprietpootjes. Tok, tok! Tok, tok!’

‘Hou je kop!’

‘Tok, tok!’ Hij klapwiekte. ‘Je loopt als een kip, ook nog ’s. Tok, tok!’

Dat hij me sprietpootje noemde vond ik niet erg, maar toen hij zei dat ik als ik een kip liep, gaf ik hem een klap. ‘Hou je kop, dikzak! Sterf en loop naar de hel!’

Iedereen keek naar me, en toen Maria mijn blik zag wendde ze haar blik af.

Papa moest lachen. ‘Jongens, kijk uit voor die dochter van me!’ zei hij.

‘Louie!’ riep mijn moeder uit. ‘Je moet haar niet leren slaan!’

Een wesp vloog rakelings langs mijn moeders gezicht en Jeff, die de held wilde uithangen, probeerde hem weg te jagen met een stok. Hij haalde uit naar de wesp en rende luid Joelend en wild om zich heen slaand achter de zwerm aan. De wespen vlogen op hem af en hij liet de stok vallen. Alle volwassenen begon tegelijk te schreeuwen en de wespen, die nu woedend waren, vielen iedereen aan. De geeljasjes gingen op mijn hoofd, armen, handen en borst zitten. Papa keek me recht in de ogen. ‘Zit stil, Keesy, blijf stilzitten, anders word je gestoken.’ Ik kon hun kleine zwarte pootjes voelen, hun naar beneden gekromde onderlijfje. Ik deed wat hij zei. Papa en ik waren de enigen die dag die niet werden gestoken.

Tot mijn zevende woonde ik met mijn ouders in een woonblok van oranje baksteen, aan Thirty-second Street. Ons kleine eenkamerappartementje was vergeven van de kakkerlakken, waar papa ondanks een heel arsenaal van verdelgingsmiddelen maar niet van afkwam. ‘Ze komen bij de buren vandaan. Ze kruipen onder de deur door. De bewoners hier zijn een stelletje wilden. Het zijn allemaal wilden hier in deze uithoek van de stad. Een stuk noordelijker, in Union City, is het een stuk beter toeven. Hier zitten de junks en het uitschot. Ik kan niet wachten om te verhuizen.’

Papa had een hekel aan graffiti, branduitgangen, de verla-